

2. Isprave ili listine.

Hrvatske glagolske listine izdavale su svjetske, vojničke i crkvene vlasti, bratstva ili korporacije, javni notari ili kanceliri, privatnici i članovi porodice Frankopana. Ja ću se obazrijeti samo na one listine ili isprave, koje su do danas izdane, i na neke, koje sam priredio za štampu. Dakako, da imade još uvijek dosta neizdanih hrvatskih glagolskih listina. Ja sam priredio dosta zbirku neizdanih još, osobito iz 17., 18. dapače iz 19. vijeka hrvatskih glagolskih listina za štampu, koje čekaju, dok nađem nakladnika, da izađu na svjetlost. Dosele štampane listine polaze: a) sa otoka Krka, b) iz Istre i istarskih otoka osim otoka Krka, c) iz Hrvatske, d) iz Dalmacije i dalmatinskih otoka, e) iz Bosne, f) iz današnjih slovenačkih zemalja i g) iz drugih zemalja. Ove listine predočujem u skrižaljci 2.

2. Skrižaljka.

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto;	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava:	Ukupno
1.	Dobrinj	na otoku Krku	1. I. 1100., 30. XII. 1230., 8. XI. 1321., 12. III. 1379., 21. III. 1400.	5
2.	Pazin	Istra	5. V. 1275. (?)	1
3.	Trsat kraj Rijeke	Hrvatska	1288, 5. IX. 1458.	2
4.	Novi	Hrvatska, Vi- nodol	1309., 15. X. 1309., 8. IX. 1395., XI. 1422., 4. I. 1428., 4. I. 1428., 15. XII. 1445., 10. XII. 1446., 4. XII. 1447., 26. X. 1450, 30. XII. 1450., 28. X. 1455., 21. V. 1459., 25. VI. 1460., 21. III. 1464., 1465., 11. IV. 1468., 7. I. 1470., 13. XII. 1470., 18. V. 1472., 1472., 10. II. 1476., 4. V. 1478., 22. X. 1484., 1502., 18. X. 1526., 9. I. 1565., 28. X. 1615.	28

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto :	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava :	Ukupno
5.	Belgrad	Hrvatska, Vi- nodol	1323., I. XII. 1449.	2
6	Senj	Hrvatska	7. XI. 1437., 8. XI. 1445., 17. IV. 1447., VI. 1448., 24. IV. 1463., 5. III. 1466., 15. III. 1475., 19. VIII. 1482., 19. V. 1483., 22. X. 1484., 5. VI. 1485., 16. VIII. 1485., 1. VI. 1486., 26. X. 1486., 28. VIII. 1487., 29. VIII. 1487., 8. V. 1488., 4. VIII. 1488., 1489., 1496., 16. VIII. 1496., 1500., 25. IV. 1500., 18. VIII. 1501., 10. V. 1509., 22. IV. 1510., 4. VIII. 1511., 21. VI. 1518., 13. III. 1521., 3. VII. 1521., 2. IX. 1523., 16. V. 1524., 7. V. 1545., V. 1545., 13. VII. 1556., 14. VIII. 1556., 18. IX. 1556., 10. IX. 1556., 19. IX. 1556., 28. IX. 1556., 12. IV. i 9. IX. 1557., 5. III. i 27. VIII. 1558., 7. IV. 1559., 20. III. 1561., 2. V. 1561., 25. II. 1566., 23. IV. 1566. 7. XII. 1577., 4. II. 1584., 14. VII. 1589., 6. VI. 1599.	53

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja ili potanje označenje mjesta:	Dan, mjesec i godina, kada je izdana isprava:	Ukupno
7.	Baška	na otoku Krku	11. VIII. 1375., 23. IX. 1375., 11. IV. 1413., 1414., 17. VII. 1419., 1. VI. 1420., 9. II. 1423., 17. X. 1426., 16. II. 1450., 2. IX. 1451., 9. VIII. 1482.	11
8.	Modruše	Hrvatska	9. VIII. 1381., 10. VII. 1457., 1463., 4. VIII. 1463., 15. VIII. 1464., 1461-1470., 10. VI. 1471., 12. IV. 1486., 5. I. 1497., 20. IV. 1498., 18. IV. 1521., 20. XII. 1525.	12
9.	Počitelj	Hrvatska	13. VIII. 1393.	1
10.	Mošćenice	Istra	1395., 1471., 13. X. 1484., 1521., 5. XI. 1620., 20. II. 1621., 11. X. 1621., 20. XII. 1622., 16. II. 1623., XI. 1623., 7. V. 1624., 21. IV. 1627., 22. XI. 1629., 18. I. 1632.,	14
11.	Hreljin	Hrvatska	4. II. 1403., 6. III. 1440., 14. VI. 1493	3
12.	Ostrožac	Bosna	21. IX. 1403.	1
13.	Lovran	Istra	9. V. 1410., 1466, 1480., 1574.	4
14.	Crikvenica	Hrvatska	27. VIII. 1419., 7. III. 1447., 10. II. 1485., 10. I. 1549.	4
15.	Brinje	Hrvatska	12. I. 1428, 16. VI. 1430., 3. II. 1489., 29. XI. 1490., 4. VI. 1493., 4. VI. 1493., 25. I. 1495., 5. VI. 1495., 1. IV. 1496., 1. XII. 1498., 15. I. 1499., 13. II. 1499., 19. I. 1500.	13

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto:	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava:	Ukupno
16.	Podhumak	Hrvatska	10. V. 1431.	1
17.	Sv. Ivan u Lici	Hrvatska	16. VII. 1433.	1
18.	Ozalj	Hrvatska	10. VIII. 1433., 3. V. 1437., 3. V. 1437., 4. XI 1459., 1. V. 1479., 27. IV. 1541., 29. VII 1563.	7
19.	Draganić	Hrvatska	23. XI. 1433., 1436., 28. VI. 1459., 1507., 1513., 3. I. 1519., 1519., 1533., 1550.	9
20.	Buže	Hrvatska	IV. 1434., 19. IV. 1487., 1490.	3
21.	Zadar	Dalmacija	15. VII. 1437., 12. VI. 1472., 15. II. 1473.	3
22.	Steničnjak	Hrvatska	1439., 1460., 3. II. 1504., 1513.	4
23.	Bribir	Hrvatska	1440., 2. II. 1485., 4. III. 1487., 4. III. 1487., 20. III. 1490., 31. XII. 1590., 10. V. 1625.	7
24.	Otočac	Hrvatska	11. VIII. 1444., 15. IX. 1475., 13. II. 1510., 5. IV. 1510., 18. IV. 1510., 19. IV. 1510.	6
25.	Bakar	Hrvatska	21. I. 1445., 15. V. 1455., 11. III 1492., 13. II. 1497., 3. V. 1504., 28. VII 1539., 1547., 17. IX. 1548., 15. III. 1554., 20. X. 1558., 8. IV. 1585., 13. XII. 1610.	12
26.	Ripač	Bosna	1. V. 1447., 1493., 15. III. 1566.	3

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto:	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava:	Ukupno
27.	Rmanj	Bosna	28. XI. 1448., 1451., II. VI. 1478.	3
28.	Tržić	Hrvatska	18. II. 1450., 1. III. 1484., 24. IX. 1492.	3
29.	Stomorino selo	Dalmacija	16. IV. 1450.	1
30.	Blagaj	Hrvatska	1420.—1450.	1
31.	Tnin	Dalmacija	22. X. 1451., 27. VIII. 1460.	2
32.	Boljun	Istra	1451.—1622., 10. I. 1583., 6. XII. 1588., 6. XII. 1590., 7. XII. 1600., 19. III. 1609., 29. V. 1609., 12. VII. 1613., 6. XII. 1623.	9
33.	Krak grad	na otoku Krku	29. X. 1453., 14 IV. 1466., VIII. 1468., 12. VIII. 1470., 8. IX. 1490., 28. VI. 1545., 13. IX. 1545., 19. IX. 1545.	8
34.	Brubno	Hrvatska	30. IV. 1453.	1
35.	Visočje kraj Lovrana	Istra	1454.	1
36.	Dubošnica	na otoku Krku	11. IV. 1454., 27. IX. 1487., 6. IV. 1495., 10. VII. 1495.,	4
37.	Omišalj	na otoku Krku	25. VIII. 1457., 10. XI. 1465., 2. IV. 1471., 1514., 1524.	5
38.	Grobnik	Hrvatska	16. XI. 1457., 7. IV. 1560., 10. IV. 1560., 23. VIII. 1565	4

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava :	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto :	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava :	Ukupno
39.	Sustipanova luka	Dalmacija	12. I. 1460.	1
40.	Bag	Hrvatska	12. XI. 1460., 5. III. 1495., 9. X. 1506.	3
41.	Jelovik	Hrvatska	26. III. 1461.	1
42.	Bosiljevo	Hrvatska	5. VI. 1461.	1
43.	Sv. Mikula na Gvozdu	Hrvatska	9. VIII. 1464., 1. IV. 1475.	2
44.	Pod Lipnik	Hrvatska	4. VI. 1465.	1
45.	Ugljan, otok	Dalmacija	22. IV. 1466.	1
46.	Čovac	Bosna	14. III. 1469.	1
47.	Grižane (Griže)	Hrvatska, Vi- nodol	8. XII. 1472., 1571., 29. I. 1582., 16. XII. 1583., 22. IV. 1591., 22. IV. 1591., 10. V. 1596., 1. V. 1606., 4. IX. 1616., 21. IX. 1620.	10
48.	Slat	Hrvatska	1475., 1495.	2
49.	Lapac	Hrvatska	14. VII. 1484.	1
50.	Kožlak	Istra	7. I. 1485.	1
51.	Jablanac	Hrvatska	11. IV. 1485.	1
52.	Marinino kod Buža	Hrvatska	5. VI. 1485.	1

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto:	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava:	Ukupno
53.	Bišće	Bosna	24. II. 1487., 4. XII. 1543., 15. VI. 1566., 15. VI. 1566., 29. VI. 1573.	5
54.	Vrbnik	na otoku Krku	11. III. 1487., IV. 1487., 2. IX. 1487.	3
55.	Glagolište	Hrvatska	1487.	1
56.	Korenica	Hrvatska	28. III. 1489.	1
57.	Skurin	Hrvatska	29. VI. 1490., 1495., 26. IV. 1499., 8. V. 1499., 10. VI. 1499.	5
58.	Gradčina	Hrvatska	1. XI. 1490.	1
59.	Sv. Petar na Slatkoj gori	Hrvatska	1491.	1
60.	Slunj	Hrvatska	5. IV. 1492.	1
61.	Galevac školjić	Dalmacija	1492.	1
62.	Vukšić	Dalmacija	3. V. 1492.	1
63.	Krišćići (Pod-zvzd)	Hrvatska	23. VII. 1493.	1
64.	Hum kraj Ripča	Bosna	1493., 8. VII. 1510.	2
65.	Orlica kraj Karlovca	Hrvatska	1496.	1
66.	Crna vas	Hrvatska	30. X. 1497.	1
67.	Strelče ili Strilči	Hrvatska	8. V. 1502., 1537., 1549.	3

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto:	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava:	Ukupno
68.	Prinč kraj Pa- zina	Istra	1502.	1
69.	Lagodušići	Hrvatska	2. VII. 1503.	1
70.	Marinci	Hrvatska	1. III. 1504., 1512.	2
71.	Osap pod No- vim	Hrvatska	14. III. 1504.	1
72.	Perušić	Hrvatska	9. IV. 1504.	1
73.	Pod Okićem	Hrvatska	2. XI. 1505.	1
74.	Sćitari	Hrvatska	26. X. 1508.	1
75.	Srijane	Dalmacija	26. I. 1512., 1512.	2
76.	Belaj	Hrvatska	6. II. 1512.	1
77.	Kasegi	Hrvatska	10. X. 1513.	1
78.	Novo selo	Hrvatska	10. X. 1513.	1
79.	Sužan	na otoku Krku	8. XI. 1514.	1
80.	Pod Novim	Hrvatska	24. III. 1516.	1
81.	Samostan sv. Spasa.	Hrvatska	18. IV. 1521., 1521	2
82.	Kraj, općina Lovran	Istra	1521.	1

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto:	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava:	Ukupno
83.	Roč	Istra	20. VII. 1523., 5. III. 1568, 9. I. 1576., 14. II. 1594.	4
84.	Zagreb	Hrvatska	5. IX. 1526.	1
85.	Segežd	Ugarska	13. III. 1527.	1
86.	Križevci	Hrvatska	29. V. 1527.	1
87.	Velika	Hrvatska	14. VI. 1527.	1
88.	Posedarija	Dalmacija	14. VII. 1527.	1
89.	U taboru kod Ivanića	Hrvatska	31. VII. 1527.	1
90.	Ostrogon	Ugarska	18. XII. 1527.	1
91.	Gradac kraj Karlovca	Hrvatska	1527.	1
92.	Klis	Dalmacija	15. V. 1528.	1
93.	Dubrovnik	Dalmacija	17. VII. 1529.	1
94.	Kopar	Istra	1529.	1
95.	Veprinac	Istra	2. I. 1534., 1594., 1594., 1594., 4. VI. 1607.	6
96.	Jaska	Hrvatska	1534., 1535.	2
97.	Pokupsko	Hrvatska	2. IV. 1534., 1566.	2
98.	Topusko	Hrvatska	26. IV. 1535., 4. VII. 1550.	2

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava :	Zemlja ili pota- nje označenje mjesto :	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava :	Ukupno
99.	Gaza kod Kar- lovca	Hrvatska	1535., 27. III. 1560.	2
100.	Bović	Hrvatska	6. XII. 1536.	1
101.	Otok (danas „Mekušje“) kod Karlovca	Hrvatska	7. IV. 1537.	1
102.	Pećno	Hrvatska	1538.	1
103.	Peći	Bosna	7. I. 1543.	1
104.	Karlovački kot- tar bez mjesta	Hrvatska	1543.	1
105.	Bez mjesta na granici turskoj	Bosna	1545., 21. II. 1566., 24. IV. 1566., 25. IV. 1566., 27. IV. 1566., 15. V. 1566. 21. IX. 1566., s. a.	8
106.	Rijeka (Fiume)	—	12. IV. 1546.	1
107.	Sv. Anton kraj Doline	Istra	11. I. 1548.	1
108.	Dubovac kod Karlovca	Hrvatska	27. IV. 1550., 1563.	2
109.	Barban	Istra	oko 1550.	1
110.	Šibenik	Dalmacija	oko 1550.	1
111.	Rakalj	Istra	1551.	1
112.	Kupčina	Hrvatska	1552., 1564.	2
113.	Samobor	Hrvatska	1555.	1

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava:	Zemlja, ili pota- nje označenje mjesta:	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava:	Ukupno
114.	Fuk (danas Vukmanić)	Hrvatska	6. VIII. 1558.	1
115.	Černomelj	Kranjska	9. IV. 1559.	1
116.	Ogulin	Hrvatska	9. IV. 1560., 10 IV. 1560., 15. III 1566.	3
117.	Kastav	Istra	1563., 15. VIII. 1588.	2
118.	Mahično	Hrvatska	1563.	1
119.	Metlika	Kranjska	19. I. 1563., 19. I. 1563.	2
120.	Beram	Istra	5. X. 1563.	1
121.	Stinjani	Istra	29. X. 1563.	1
122.	Novigrad na Dobri	Hrvatska	13. XI. 1565.	1
123.	Gore	Hrvatska	16. XII. 1565.	1
124.	Izačić	Bosna	17. III. 1566.	1
125.	Mali Lošinj (na otoku)	Istra	1567.—1617.	1
126.	Gerovo	Hrvatska	3. X. 1570.	1
127.	Drivenik	Hrvatska, Vi- nodol	24. II. 1574.	1
128.	Boljunec	Istra	1576.	1
129.	Nuvsici	Hrvatska	1579.	1

Tekući broj	Mjesto, odakle je isprava :	Zemlja ili pota- nje označenje mjestu:	Dan, mjesec i go- dina, kada je iz- dana isprava :	Ukupno
130.	Socerb kraj Doline	Istra	1585.—1680.	1
131.	Gročane kraj Doline	Istra	30. VI. 1591.	1
132.	Dolina	Istra	1591.	1
133.	Hum	Istra	1599.	1
134.	Tar kraj Poreča	Istra	1599.—1661.	1
135.	Panač (Baška)	na otoku Krku	11. XII. 1670.	1
136.	Pokuplje	Hrvatska	s. a.	1
137.	Bez označena mjestu	.	12. V. 1472. (Dalm.), 6. II. 1512.	2

Najstarija danas poznata originalna listina polazi iz god. 1309., dočim imademo dobrinjsku listinu od god. 1100 u prijepisu notara Petra Petriša od god. 1724., a najmlade su pisane početkom 19. vijeka. Najmlada glagolska listina, koja mi je za sada poznata, jest kupoprodajni ugovor između Dunata i Šimuna Rudina kao kupaca i Jure Petešićića kao prodavca od 25. lipnja 1819., što ga je napisao župnik u Sali (Dalm.) pop Vodopija.

Prema 2. skrižaljci poznato je meni 405 glagolskih isprava, koje su bile napisane na 137 različitih mjesta. Među ovim ispravama našao sam i ove poveće: 1. župne ljetopise iz Boljuna od 1451—1622., 2. Pravila trećega reda sv. Franje iz Kopra od 1529., 3. Krsne matice iz Maloga Lošinja od god. 1567—1617. i 4. registar bratovštine sv. Antuna iz Tara kraj Poreča od 1599—1611.

Bilješka 1. V. Jagić napisao je na strani 33. Vodnikove Povijesti hrv. književnosti i ovu neispravnu tvrdnju o hrvatskim glagolskim listinama: „Glagolske listine nemaju dakako onog značenja za hrvatsku historiju, kao ćirilске za srpsku ili bosan-

sku, jer se ponajviše tiču malih stvari, kao darova crkvama ili manastirima, kupovnoprodajnih ustanova, sudskih presuda, oporuka i razvoda međa". O čem radi onaj manji dio hrv. glagolskih listina, toga Jagić nije naveo. Odatle bi mogao čitatelj zaključiti, a čini se, da je toga mnijenja zaista i V. Jagić, da hrv. glagolske listine imaju vrlo malog ili nikakvog značenja za hrvatsku historiju. Ali tomu nije tako. Da je V. Jagić ogledao Lopašićevu knjigu „Bihać i bihaćka krajina“. Dodatak str. 295., 301., 305. i 306., ne bi toga napisao, a po gotovo ne bi toga napisao, da je poznao hrv. glagolske listine, koje se čuvaju u studijskoj biblioteci u Ljubljani pod signaturom „Slavische Sammlung“ futrol 2. br. 368.“ i koje se čuvaju u zemaljskom kranjskom muzeju Rudolphinum u Ljubljani. Ove sam listine sa Drom Bojničićem Kninskim izdao u Vjesniku kr. zemaljskoga arkiva za god. 1914. U ostalom nije V. Jagić iscrpio ni svojih riječi, „jer se ponajviše tiču malih stvari“, jer imade i hrv. glagolskih listina, koje govore o darovima vlastele (Frankopana) privatnicima, o uzvisivanju pojedinih ljudi na čast vlastele po hrv. odličnicima itd. Moram istaknuti jošte, da su i hrv. protestanti dopisivali glagolskim pismenima, pa da su nekoje takove listine i štampom već izdane.

Bilješka 2. Glagolskim se je pismom općenito pisalo po cijelom Vinodolu još početkom 17. vijeka. Najstarija isprava latinskim pismom napisana, koliko je meni poznato, potječe iz Grižana od god. 1626. Poslije te godine opazio sam, da se je i u Vinodolu počelo sve više pisati latinskim pismenima (a talijanskim pravopisom), a manje glagolskim pismom. Od god. 1646. napisane su bile malo ne sve isprave latinskim slovima, premda su pojedinci (popovi) pisali glagolicom u Vinodolu još početkom 19. vijeka.

Bilješka 3. Na listine 17. i 18. vijeka nijesam se za sadamnogo obazirao, jer ih imade vrlo mnogo, osobito sa otoka Krka i sjeverne Dalmacije a ponešto i iz Istre, a malo ih je za sada izdano. Ja sam ih priredio za štampu svu silu.

3. Notarske knjige.

Notari ili javni bilježnici obavljali su sav privatno-pravni posao u hrvatskom narodu. Notare su zvali osobito kasnije (od 17. vijeka) i kancelirima. U starije se vrijeme pravi razlika između notara i kancelira. Kancelir bio je do 17. vijeka obično